

Kompetansesenter rus Bergen (KORUS Bergen)
Avdeling for Rusmedisin, Helse-Bergen
Else Kristin Utne Berg, Thomas Haug og
Birthe Møgster

FØRRE VAR

RUSTRENDER
I BERGEN
01/23

Hovedfunn

Kokain - økt bruk og tilgjengelighet

Heroin - stabil trend

Cannabis - stabil trend

Ecstasy/MDMA - økt tendens

Bruk og tilgjengelighet på rusmidler på
vei opp igjen etter covid-pandemien.

KORUS Bergen er ett av syv regionale kompetansesentra innen rusfeltet i Norge, med regionalt ansvar for Vestland fylke. Arbeidsområdet er innenfor folkehelse og forebygging, tidlig intervensjon og rusmiddelbehandling. Kompetansesenteret bistår med kunnskapsformidling, råd og veiledning, kurs/konferanser, erfaringsutveksling og prosjektutvikling.

KORUS

Bergen

Heftets tittel:
Føre Var – 01/23

Forfattere: Else Kristin Utne Berg, Thomas Haug og Birthe Møgster

ISSN 1891-3334
© KORUS Bergen

KORUS Bergen
Kanalveien 5
5056 Bergen

Telefon: 55 97 01 00
Område: Vestland
Hjemmeside: <https://korus.no/bergen>
Facebook: www.facebook.com/KorusBergen

Helsedirektoratet finansierer kompetansesenterets virksomhet.

Foto: UXBAL

Layout: Oscar Owen Holcroft

Forord

Kompetansesenter rus Bergen (KORUS Bergen) har hvert halvår fra 2002 rapportert om rusmiddelsituasjonen i Bergen gjennom Føre Var. Dette er rapport nr. 41.

Føre Var gir kunnskap om utviklingen av rusmiddeltrender og konsekvenser av rusmiddelbruk i Bergen og Vestland over et langt tidsforløp. En slik rapportering er unik i norsk sammenheng. Fra og med 2018 har også Trondheim etter oppdrag fra Helsedirektoratet startet med Føre Var-kartlegging av rusmiddeltrender etter modell fra Bergen.

Resultatene fra Føre Var bidrar til en omforent forståelse av rusmiddelsituasjonen lokalt, og presenteres og diskuteres i en rekke faglige fora lokalt og nasjonalt. I økende grad etterspørres data fra Føre Var inn mot høyskoler, kommuner, behandlingsapparat og lokale og sentrale myndigheter, både for å svare ut politiske spørsmål, men også knyttet til rusmiddelforebygging og behandling av rusmiddelavhengighet og/eller problematisk bruk av rusmidler.

En felles forståelse av rusmiddelbruk og rusmiddeltrender gir en unik mulighet til å anvende denne kunnskapen i planlegging, utvikling og iverksetting av tiltak lokalt. Sammen med andre kunnskapskilder bidrar den også til oversiktsbildet i folkehelsearbeidet.

Føre Var, eller Bergen Earlier Warning System (BEWS), er også godt kjent internasjonalt, og EMCDDA, Europeisk overvåkningssenter for narkotika og narkotikamisbruk anvender kunnskapen om trendforskning i europeisk sammenheng.

KORUS Bergen ønsker å takke alle informanter, ansatte og samarbeidspartnere som gjennom mer enn 20 år har bidratt med sin kunnskap og gjort Føre Var-rapporteringen mulig. Vi ønsker også å takke Utekontakten i Bergen særskilt, som i alle disse årene har bistått teamet i å intervju unge voksne om rusmiddelspesifikke trender og tendenser.

Bergen, 8. juni 2023

Christian Ohldieck
Direktør,
Avdeling for rusmedesin,
Helse-Bergen

Solveig Storbækken
Senterleder KORUS,
Avdeling for rusmedesin,
Helse-Bergen

Innhold

FØRE VAR – VÅR 2023 5

KOMMENTAR 7

HOVEDFUNN 9

Kokain **10**

Cannabis **13**

Heroin **15**

Ecstasy/MDMA **17**

KONSEKVENSER AV RUSMIDDELBRUK 19

REFERANSER OG BAKGRUNNSMATERIALE 25

Føre Var – VÅR 2023

Hva er Føre Var?

Føre Var har som målsetting å identifisere, overvåke og rapportere trender i tilgjengelighet og bruk av rusmidler i Bergen. Denne utgaven av Føre Var viser rusmiddeltrender i Bergen de siste tjue årene, samt tendenser for de siste seks månedene (oktober 2022 – mars 2023).

Føre Var samarbeider med ulike instanser og enkeltpersoner i Bergen og gjør det mulig å innhente lokale data om tilgjengelighet og bruk av rusmidler. På bakgrunn av disse opplysningene utarbeides det en rapport som distribueres til politikere, fagpersoner, forskere og andre som er interesserte i eller arbeider med rusproblematikk.

Hvorfor Føre Var?

Det finnes mye kunnskap om den lokale rusmiddelsituasjonen hos enkeltpersoner og instanser, men ofte er informasjonen lite systematisert og ikke satt i sammenheng med annen relevant informasjon. Føre Var innhenter, sammenfatter og analyserer slike data. Systemet er tidlig ute og formidler siste nytt om rusmiddeltrender, dette for å gi politikere og fagpersoner mulighet til å følge situasjonen og iverksette gode, kunnskapsbaserte tiltak.

Framgangsmåte¹

Rapporten baseres på kvalitative og kvantitative kilder, som sammen bidrar til å gi et pålitelig bilde av rusmiddelbruken i Bergen (Mounteney, 2009). Kildene som benyttes er:

- 35 statistiske kilder som inkluderer salgstall for alkohol og medikamenter, behandlingsdata, data fra hjelpetelefoner og statistikker fra politi, toletat, kriminalomsorg, helseforetak, Bergen kommune og Oslo Universitetssykehus (OUS)
- 6 mediekilder som inkluderer internettsider, ungdoms- og trendmagasiner, lokalaviser og fagblader.
- Spørreskjema til trendpanel og nøkkelpersoner i skole
- 4 fokusgruppeintervjuer/intervjuer

Trendpanelet, nøkkelpersoner skole og fokusgrupper

Trendpanelet består denne gangen av 30 informanter som er valgt ut på bakgrunn av sin ekspertkunnskap om rusmiddelbruk i Bergen. Panelet er bredt sammensatt, og består av fagfolk, rusmiddelbrukere, ungdom, studenter og personer med god kjennskap til ulike rusmiddel miljøer, utelivs- og ungdomskulturer. Informantene er omtrent likt fordelt i hovedgruppene «Det generelle samfunn», «Uteliv» og «Risikomiljø/etablerte rusmiljø». Informantene bidrar med anonymisert informasjon gjennom å besvare et spørreskjema hver sjette måned.

Nøkkelpersoner skole (tidligere Kjentmenn) er personer som har kjennskap til rusmiddelbruk blant ungdomsskoleelever i Bergen kommune. Dette kan være rådgivere, inspektører, lærere eller helsesøstre ved ungdomsskoler. Deres rapporter er ikke et uttrykk for rusmiddelbruk i den generelle

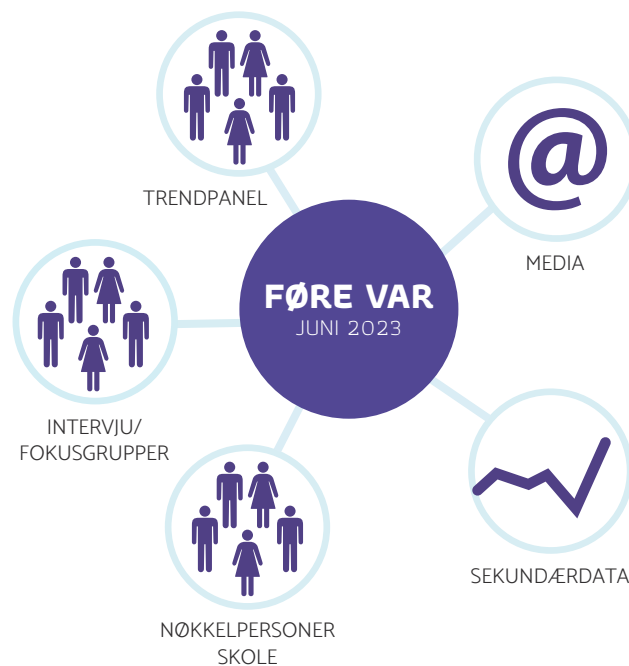
---

1 For en nærmere beskrivelse av fremgangsmåte og beregning av samlet skår, aggregert differanse, se Føre Var-rapport 2/2022: [foere-var-bergen-hoest-2022.pdf \(d5ysj28nx9nmp.cloudfront.net\)](https://foere-var-bergen-hoest-2022.pdf)

elevmassen i ungdomsskolen, men blant de elevene det er knyttet særskilt bekymring til. Åtte nøkkelpersoner har bidratt ved å besvare et spørreskjema i denne rapporten.

Det er gjennomført fire fokusgruppeintervjuer eller individuelle intervjuer med om lag 20 personer til denne rapporten. Temaet i fokusgruppene dreide seg om rusmiddelspesifikke utviklingstrekk og tendenser den siste Førre Var-perioden.

Bildet av rusmiddeltrender i Bergen som presenteres i denne rapporten er basert på kilder som vist i illustrasjonen nedenfor.

KOMMENTAR VÅR 2023

Covid-pandemien var utfordrende på mange livsområder, og rusmiddelbruken i samfunnet ble påvirket av 2 år med nedstenging og restriksjoner. I denne Førre Var-rapporten er ett av hovedfunnene at bruk og tilgjengelighet på rusmidler nå er på vei opp igjen etter nedgangen under covid-19. Dette gjelder også tendensen for heroin, som viser en oppgang siste periode. Gitt de store helsemessige konsekvensene av opiatbruk er det viktig å overvåke denne situasjonen nøye, og opprettholde et sterkt fokus på gruppen av mennesker som har en tung rusmiddelavhengighet. I så måte imøtesees både ny overdosestrategi og ny forebyggings- og behandlingsreform som er varslet i 2024.

Mens tendensen for de fleste rusmidler i Førre Var viste en nedgang under pandemien har kokaintrenden vært jevnt økende siden 2015. De fleste i trendpanelet kjenner nå til bruk av kokain i sitt nettverk, og særlig gruppen fra utelivsarenaen rapporterer om en sterk økning i bruk. Bildet i Bergen samsvarer med det bildet en ser både nasjonalt og internasjonalt. Bruk av kokain henger tett sammen med et høyt alkoholforbruk og er forbundet med unge menn og utstrakt festing, hvor virkestoffene i kokain og alkohol regulerer hverandre slik at man kan feste lenger. Gjennom medier kan man få inntrykk av at «alle» nå bruker kokain. Rusvaneundersøkelser viser imidlertid at det er et lite mindretall som oppgir å bruke kokain, dette er viktig å ha med seg inn i debatten. Prisen på kokain i Bergen har lenge vært relativt stabil. Denne gangen rapporterer vi for første gang en prisnedgang. Vi har få indikasjoner på at renheten har endret seg vesentlig – tvert imot regnes kokainen for å være sterkere i dag enn det den var for en del år tilbake. Den internasjonale kokainproduksjonen meldes å være rekordhøy, og stadig større jordbruksareal brukes til coca-planter. Handelen med kokain er i dag synonymt med internasjonal kriminalitet, vold, miljøforurensing og utnyttelse av fattige bønder i mellom- og Latin-Amerika. Kriminelle nettverk, som står for produksjon og distribusjon, ser ut til å være innovative i både produksjons- og distribusjonsmetoder når det gjelder kokainklorid, som er det hvite pulveret man gjerne forbinder kokain med. De senere årene har mye av produksjonen også blitt flyttet til Europa, og det er økende bekymring for miljøforurensningene dette fører med seg. Den økte etterspørselen etter kokain i Vest-Europa kan sees på som en «driver» i denne utviklingen.

Cannabis er fremdeles det illegale rusmiddelet som er mest brukt, dette gjelder både i Europa og i Bergen. Kildene i Førre Var oppgir at det er marijuana som gjerne er mest populær, mens det er hasj som er billigst og mest brukt. Flere dyrker marijuana selv, og bruk av cannabis skjer mer åpenlyst enn tidligere. Kilder som jobber tett på ungdomsgruppen rapporterer at de opplever at det har skjedd en normalisering av bruk, og at det er en utbredt misoppfatning at det er lovlig å røyke cannabis. Også flere voksne ser ut til å ha problemer med å skille begrepene avkriminalisering og legalisering, og Førre Var anbefaler at denne forskjellen tydeliggjøres i det forebyggende arbeidet på en pedagogisk og lett forståelig måte. Undersøkelser om kunnskap og kompetanse blant ansatte i en rekke norske kommuner viser også at ansatte skårer dårlig på kunnskap om rusmidler og rusmiddelbruk. Det kan se ut til at det er behov for å øke kunnskap om rusmiddelbruk blant ansatte som jobber med ungdom og unge voksne. Ett slikt program er «Rusarbeid i skolen»: Nøkkelpersonene i skolene ser i denne perioden ut til å ha mer oppmerksomhet rundt rusmiddelbruk blant elevene. De fleste nevner at de kjenner til bruk av hovedsakelig alkohol og

cannabis. De rapporterer om en økning av cannabisbruk i elevgruppen, og flere framhever at skolene deltar i programmet «Rusarbeid i skolen».

Tilgangen på de fleste rusmidler i Bergen er god, og en rekke av kildene i Førre Var uttrykker denne gangen at utvalget av rusmidler man kan få tak i, er større enn på lenge; det meste er lett å få tak i. Bruk av Ketamin nevnes av flere kilder, og Ketamin brukt i rusøyemed finnes både på utelivsarenaen og i gruppen som har en rusmiddelavhengighet. Internasjonalt ser man en trend med høye Ketaminbeslag, hvor bruk særlig knyttes opp til utelivsarenaen.

Det er også slik at det er noen rusmidler som ikke ser ut til å ha særlig fotfeste i floraen av rusmidler, og ett av disse er Lystgass. I store deler av Europa er lystgass populært som rusmiddel i ungdomspopulasjonen, og flere land ser på hvordan man bedre kan begrense og regulere dette markedet for de som ønsker å bruke gassen i rusøyemed. I en nylig utgitt rapport fra FHI foreslår man å inkludere spørsmål om lystgass i nasjonale rusvaneundersøkelser bl.a. for å få økt kunnskap om utbredning og bruk, og Førre Var vil også vurdere hvordan spørsmål om lystgass kan sikres bedre rapportering. Heller ikke syntetiske katinoner – som har slektskap med virkestoffet i planten khat – eller syntetiske cannabinoider ser ut til å være tilstede i noen særlig grad på rusmiddelarenaene i Bergen. Begge disse substansene er imidlertid kjent for at de tilsettes andre rusmidler, og gjennom en planlagt deltakelse i et europeisk prosjekt – ESCAPE - som analyserer reststoffer i brukerstyr håper vi å kunne få økt og mer detaljert innsikt i hvilke rusmidler som er en del av rusmiddelbildet i Bergen. Økt kunnskap som dette vil kunne være ett virkemiddel for å forebygge og begrense skader ved rusmiddelbruk.

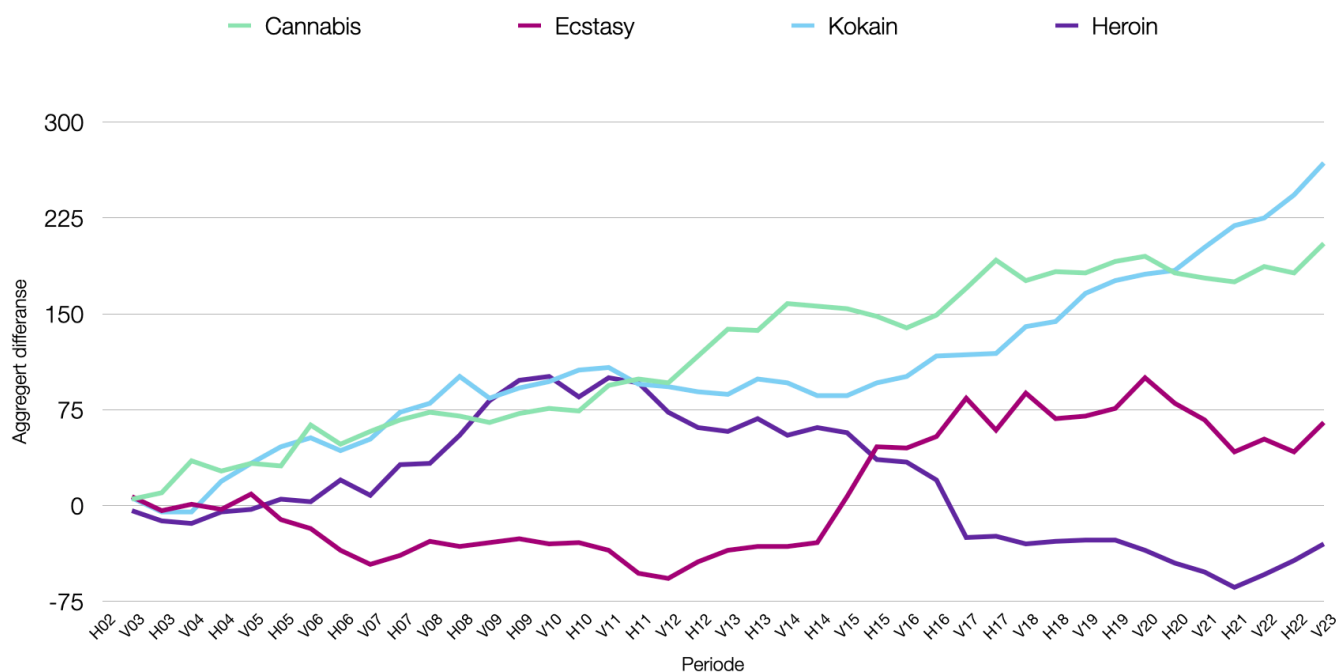
HOVEDFUNN

HØST 2022 TIL VÅR 2023

- Kokain: økt bruk og tilgjengelighet
- Cannabis: stabil trend
- Heroin: stabil trend i bruk og tilgjengelighet
- Ecstasy/MDMA: økende tendens

Bruk og tilgjengelighet på rusmidler på vei opp igjen etter covid-pandemien.

FIGUR 1 - LANGTIDSTRENDER - HOVEDFUNN VÅR 2023

TABELL 1
KOKAIN
AGGREGERT DIFFERANSE
OKTOBER 2022 - MARS 2023

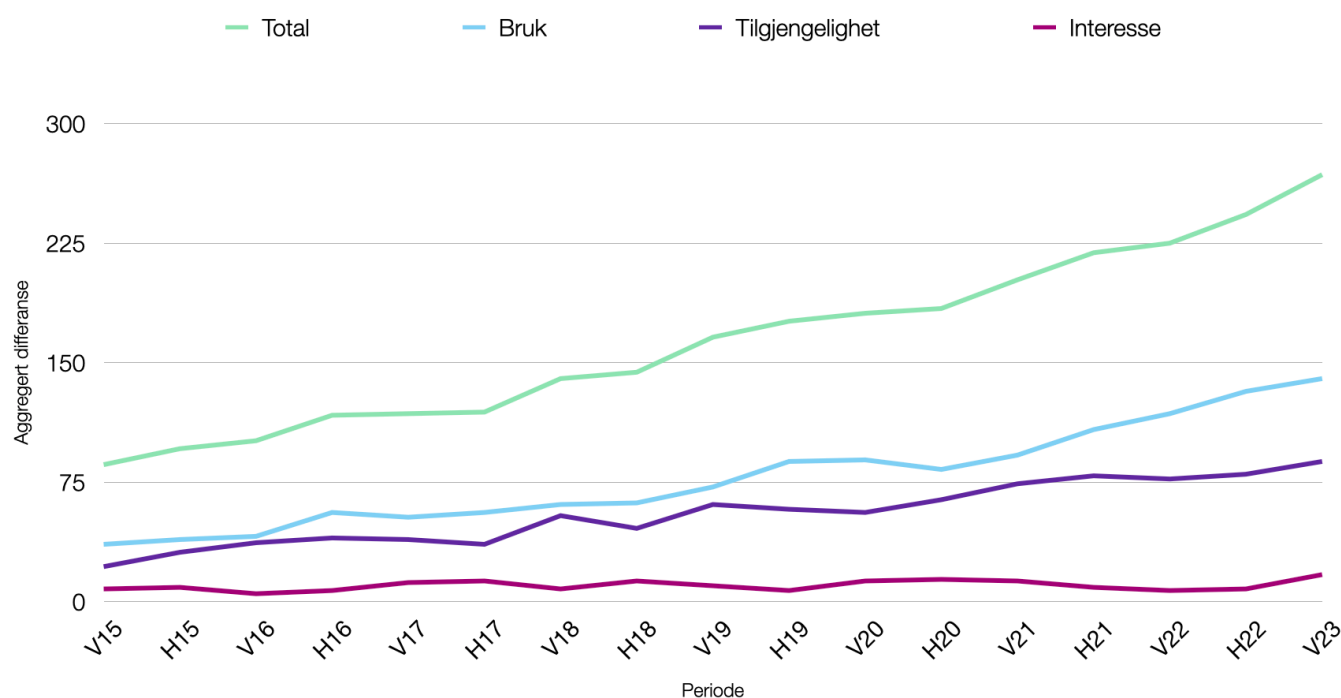
	SKÅR
BRUK	8
TILGJENGELIGHET	8
INTERESSE	9
AGGREGERT DIFFERANSE	25

Kokain

Kokain er et sentralstimulerende stoff. Det utvinnes av bladene fra kokabusken. Virkningen avhenger av måten det inntas på, dose og brukerens tidligere erfaringer med stoffet, men får ofte brukeren til å føle seg fysisk og mentalt ovenpå; man blir oppstemt, får mer energi og økt empati. Kokain gir en kortvarig ruseffekt, og det er gjerne vanlig å innta kokain flere ganger pr. bruksperiode. Kokain kan både sniffes, tas gjennom munn, det kan røykes eller tas intravenøst. (Kokain - Oslo universitetssykehus (oslo-universitetssykehus.no)). Kokainkrystaller omtales som «crack». «Crack» framstilles relativt enkelt fra kokain i pulverform, det har en høyere konsentrasjon enn kokain i pulverform og røykes.

Fram til rundt 2015 var det en stabil trend når det gjelder bruk av og tilgjengelighet på kokain i Bergen, mens trenden for interesse var relativt stabil. Kokain-trenden har de siste 8 årene vært økende (figur 2).

FIGUR 2 - **KOKAIN** - SKALAER FOR AGGREGERT DIFFERANSE 2015 – 2023

Den aggregerte differansen for våren 2023 viser en økning både i bruk, tilgjengelighet og interesse (tabell 1).

Bruk

24 personer i Trendpanelet rapporterer at de kjenner til bruk av kokain, og de rapporterer at bruken er økende. Andelen av informanter i panelet som kjenner til bruk av kokain er også økende. Kokain er fremdeles rapportert som det tredje mest brukte rusmiddelet i denne perioden, slik det har vært de siste årene.

Bruk av kokain var kjent i alle de tre gruppene; «Uteliv», «Generelle samfunn» og «Risikomiljø/etablert rusmiljø», og alle de tre gruppene rapporterte en økning i bruk. Særlig gjaldt det i gruppen «Uteliv». Pris på kokain ble rapportert å være rundt kr. 1100-1200,-/gram. Dette er en noe lavere pris enn tidligere. Det er få kommentarer på renhet, men det er kjent fra Europa at kokain de senere årene har høy styrkegrad/renhet. Kokain sniffes først og fremst fremdeles ifølge trendpanelet, deretter nevnes røyking og det å ta kokain gjennom munn; flere nevner at det å gni kokain på tannkjøttet eller å ta det sammen med snus er en måte å innta kokain på. Det er ingen indikasjoner på at det røykes «crack», både trendpanel og fokusgrupper rapporterer at det er pulver-kokainen som røykes. Kokain brukes ofte sammen med andre rusmidler. Først og fremst er det i kombinasjon med alkohol, men kokain inngår også i andre kombinasjoner; hyppigst nevnes cannabis.

Kokain hadde til sammen elleve ulike slanguttrykk. Det mest vanlige var «cola». Som en kuriositet kan det nevnes at relevansen til vinter var til stede: både «snø», «pudder», «plog» og «brøyte» var betegnelser for kokain og det å bruke det.

Svært få av nøkkelpersonene i skole rapporterte å kjenne til bruk av kokain i elevgruppen de fulgte opp.

Det var en økende tendens i antall positive tester for kokain som ble analysert ved Helse-Bergen – Medisinsk biokjemi og farmakolog (MBF), mens Oslo Universitetssykehus hadde en liten nedgang positive tester for kokain.

Behandlingsdata fra Helse Bergen, AFR viste en stabil innsøking av pasienter som hadde kokainbruk som hoveddiagnose ved oppstart utredning/behandling.

Tilgjengelighet

Tolletaten hadde sist periode få beslag av kokain, og lite beslaglagt mengde.

KRIPOS sine tall viste en liten økning i mengde beslaglagt kokain, mens antall beslag var stabilt.

Fengslene rapporterte også denne gangen om få beslag av kokain, men en liten økning i mengden som var beslaglagt.

Trendpanelet rapporterte om en økning i tilgjengelighet av kokain sammenliknet med forrige periode, og det var særlig innen gruppen «Uteliv» at tilgjengeligheten ble rapportert å være sterkt økende.

Interesse

RUSinfo rapporterte om en sterk økning i antall henvendelser på kokain.

Søk på kokain viste en økning i antall treff både på BT og BA sine hjemmesider, det samme gjaldt Google Trends. Mens det i BT var en liten økning i antall treff, var det en sterk økning i de to sistnevnte.

Konsekvenser

Kokain rapporteres å være det rusmiddelet som gir mest sosiale og helsemessige skader etter alkohol. Det er først og fremst psykiske plager som angst og depresjon og søvnproblemer som nevnes, men også utagerende atferd, økonomiske problemer og sosial isolasjon nevnes av flere av informantene. Noen av informantene nevner også de positive effektene av kokain, som økt selvtillit, det «å føle seg våken og skjerpet».

TABELL 2
CANNABIS
AGGREGERT DIFFERANSE
OKTOBER 2022 - MARS 2023

	SKÅR
BRUK	13
TILGJENGELIGHET	7
INTERESSE	3
AGGREGERT DIFFERANSE	23

Cannabis

Cannabis er en samlebetegnelse på materiale fra planten *Cannabis sativa* og er det mest brukte narkotiske stoffet i Norge og resten av den vestlige verden. Cannabis har en dempende og svak hallusinogen effekt. Hasj, marihuana og cannabisolje, er alle produkter fra cannabisplanten. Det viktigste aktive virkestoffet er tetrahydrocannabinol (THC). Innholdet av THC varierer mellom ulike typer cannabis. Høyere innhold av THC er forbundet med en sterkere effekt (Cannabis – KORUS Bergen). De siste ti årene har THC-innholdet i cannabisprodukter økt markant, parallelt med at innholdet av cannabidiol (CBD), som motvirker flere av de uønskede effektene av THC, har vært synkende (Weedensenteret). Produktutviklingen når det gjelder cannabis har også vært gjennom endringer, og inkluderer i dag en lang rekke ulike produkter med varierende potens/styrke. Spiselige produkter eller «edibles»; kommer gjerne i form av godteri eller som oljetilsetninger til for eksempel yoghurt. Cannabisolje røykes også, såkalt «vaping».

I perioden oktober 2022 – mars 2023 var det en økende tendens først og fremst i bruk av cannabis, og som man kan se i figur 1 lenger oppe i rapporten ligger cannabistrenden på omtrent samme nivå som forut for pandemien.

Bruk

I trendpanelet kjente 28 av 30 personer til at cannabis ble brukt i deres nettverk eller omgangskrets det siste halve året, og de rapporterte at bruken var økende for trendpanelet som et hele. Økningen gjaldt både informantene fra gruppen «Uteliv» og «Det generelle samfunn», mens den var stabil i gruppen «Risiko/etablert rusmiljø».

Etter alkohol var cannabis det mest brukte rusmiddelet, og den vanligste inntaksmåten var fremdeles å røyke cannabis, mens det å svelge den var den nest mest vanlige måten. I innhenting av data til denne rapporten er det få personer i trendpanelet eller i fokusgruppene som nevner spiselige cannabisprodukter, derimot er det flere som nevner hjemmedyrking av marijuana. Cannabis ble kombinert med en flere rusmidler, men det er først og fremst alkohol som ble nevnt av trendpanelet.

Prisen på cannabis denne perioden var mellom rundt kr. 150,- for hasj og 200,- for marijuana/gram. Prisen er med dette tilbake til det nivået den var forut for Covid-pandemien. Cannabis var fremdeles det rusmiddelet som hadde flest slanguttrykk, rundt 20 ulike slanguttrykk for cannabis ble nevnt; de vanligste slanguttrykkene var «brunt», «grønt», «joint», «G» og «weed».

Alle nøkkelpersonene i skole kjente til bruk av cannabis blant elever de fulgte opp i perioden oktober 2022 – mars 2023, og det var det nest mest brukte rusmiddelet etter alkohol, om man

ser bort fra tobakk/snus. Brukstrenden viste en liten økning. Det vanligste problemet knyttet til cannabisbruk var skolefravær ifølge nøkkelpersonene.

Tall fra Apotekerforeningen viste en stabil tendens i solgte preparater som inneholdt cannabinoider i denne perioden.

Behandlingsdata fra Helse Bergen viste en stabil tendens hos henviste pasienter som hadde skadelig bruk eller avhengighet av cannabis som hoveddiagnose ved oppstart utredning/ behandling.

Resultatene når det gjelder cannabis påvist i blodprøveanalyser fra Helse-Bergen og Oslo Universitetssykehus viste en liten økning for førstnevnte mens de var stabile for sistnevnte når det gjaldt testing for THC.

Tilgjengelighet

Det var en nedgang i antall beslag av cannabis i Tolletaten, mens beslaglagt mengde var stabil i perioden oktober 2022 – mars 2023, sammenlignet med forrige periode. Nedgangen kan forklares med at transport/kommunikasjonssystemer som vanligvis benyttes til innførsel av cannabis inn til Vestlandet i oktober 2022 – mars 2023 har vært ute av drift i perioder.

Kripos meldte om en sterk økning i beslaglagt mengde, mens antallet beslag var stabilt. Fengslene rapporterte en sterk økning både i antall beslag og beslaglagt mengde.

Trendpanelet rapporterte om en økt tilgjengelighet på cannabis i perioden oktober – mars sammenlignet med perioden før, det samme gjelder for nøkkelpersoner ved skolene.

Interesse

Søk på cannabis på nettsidene til Bergensavisen (BA) og antall treff Google Trends var stabil. Søk på sidene til Bergens Tidende (BT) viste en økning i antall treff for cannabis siste halvår. Også tendensen for RUSinfo viste en økning i antall henvendelser om cannabis siste periode sammenlignet med halvåret før.

Konsekvenser av cannabisbruk

Cannabis ble nevnt på 3. plass over rusmiddel som gir mest helse- og sosiale konsekvenser, etter alkohol og kokain. Dette er første gang kokain skyver cannabis ned på en 3. plass. Det er først og fremst psykiske plager som angst og depresjon som nevnes som helse- og sosiale konsekvenser knyttet til bruk av cannabis. Flere nevnte også problemer som «sløvhets» og «apati» samt manglende evne til å følge opp sosialt og i forhold til arbeid og skole.

TABELL 3
HEROIN
AGGREGERT DIFFERANSE
OKTOBER 2022 - MARS 2023

	SKÅR
BRUK	8
TILGJENGELIGHET	7
INTERESSE	-2
AGGREGERT DIFFERANSE	13

Heroin

Heroin fremstilles fra opiumsvalmuen, der det viktigste virkestoffet er morfin. Heroin er en hurtigvirkende variant av morfin og det er sterkt avhengighetsskapende. Heroin finnes ofte i brune eller hvite nyanser, og det er den brune som er den vanligste varianten i Norge. Brunt heroin kan inntas ved å injiseres eller røykes. Heroin gir en smertestillende og bedøvende rus, med en følelse av lykke og velvære. Virkningen kommer raskt etter inntak og varer fra fire til åtte timer, noe avhengighet av hvordan den inntas. De vanligste abstinenssymptomene ligner en influensa med følelse av ubehag, muskelverk og frysninger. Overdoser er hyppig rapportert. (Ung.no, RUSinfo, Rusopplysningen)

I årene 2002 til 2006 var det en stabil trend for heroin. Fra 2007 til 2010 var det en økende, mens det fra 2011 har vært en nedadgående trend fram til den flatet ut rundt 2017. I perioden med pandemi gikk tendensen ned, mens den etter pandemien ser ut til å bevege seg opp til det nivået den var forut. Samlet er den aggregert differansen på 13 (tabell 3).

Bruk

En tredjedel av Trendpanelet kjente til bruk av heroin i egen målgruppe, i overveiende grad var dette fra gruppen «Risiko-/etablert rusmiljø». Trendpanelet rapporterte om en liten økning i bruk av heroin, dette gjaldt gruppen «Risiko-/etablert rusmiljø». Mest vanlige inntaksmåte ble rapportert å være injisering, med røyking som nest mest vanlige måte. Flere av informantene i Trendpanelet rapporterte om økt røyking av heroin. Få respondenter rapporterte på at heroin ble kombinert med andre rusmidler.

Noen informanter både i Trendpanel og i fokusgrupper kommenterte på at heroinen har vært av varierende kvalitet, og at det har vært flere overdoser. Få har oppgitt pris på brukerdoser heroin, men pris ser ut til å være rundt kr. 1000,-/gram.

Det ble ikke påvist heroin i urintester i fengselet i perioden, og det ble heller ikke påvist heroin i blodprøver ved Oslo Universitetssykehus. Helse-Bergen v/MBF rapporterte oppgang i antall prøver som var positive for heroin i perioden oktober 2022 – mars 2023 sammenlignet med perioden før.

Brukerrommet i Bergen kommune hadde i forrige periode en liten nedgang i antall injeksjoner/ inhalasjoner av heroin.

Tilgjengelighet

Tolletaten hadde få beslag av heroin siste periode, men en økning i beslaglagt mengde, mens Kripos hadde en nedgang i antall beslag og en økning i beslaglagt mengde. For fengslene var tendensen få beslag og lite beslaglagt mengde denne perioden, og det var en liten nedgang sammenlignet med sist periode.

Trendpanelet rapporterte om en liten økning i tilgjengelighet på heroin.

Interesse

Antall treff på søk på heroin på hjemmesidene til BA viste en nedgang i treff på heroin. Det samme gjorde antall henvendelser til RUSinfo, mens Google Trends og BT viste en stabil tendens.

Konsekvenser av heroinbruk

Heroin er det rusmiddelet som trendpanelet rangerer på 4. plass over de rusmidlene som gir mest helse- og sosiale skader. Av helse- og sosiale konsekvenser som følge av heroinbruk ble faren for overdoser, avhengighet og økonomiske problemer samt redusert fysisk helse hyppigst nevnt.

TABELL 4
ECSTASY/MDMA
AGGREGERT DIFFERANSE
OKTOBER 2022 - MARS 2023

	SKÅR
BRUK	13
TILGJENGELIGHET	6
INTERESSE	4
AGGREGERT DIFFERANSE	23

Ecstasy/MDMA

Ecstasy/MDMA er et rusmiddel som virker både sentralstimulerende og hallusinogent. Rusvirkningen kan beskrives som oppkvikkende, og gir forsterkede sanseinntrykk samt følelser av eufori og velvære (RUSinfo). Effekten avhenger av virkestoff og konsentrasjon, men kan også variere fra person til person. Betegnelsen ecstasy brukes om en rekke beslektede stoffer, der MDMA (3,4-metylendioksimetamfetamin) er det mest brukte. Virkningen kommer etter 30-60 minutter og varer i fire til åtte timer, og kan komme til uttrykk gjennom store pupiller, økt kroppstemperatur og hjerterytme, kvalme, brekninger og forvirringstilstand. Ecstasy/MDMA kan gi søvnproblemer, humørsvingninger, depresjon, angst, paranoia og hukommelsestap (Rusopplysningen.no).

Bruk

2/3-deler av trendpanelet kjente til bruk av ecstasy/MDMA og bruken ble rapportert å være økende. Analyserer vi trendpanelets svar på gruppetilknytning, var det gruppen «Uteliv» som rapporterte økningen.

Vanligste slanguttrykk er «Molly» og «Emma».

Ecstasy/MDMA tas først og fremst gjennom munnen, og Trendpanelet oppgir at det hovedsakelig kombineres med alkohol. Prisen ble oppgitt til å være rundt kr. 1000,-/gram eller pluss-minus 150,- pr. tablett.

Rusmiddeltester tatt henholdsvis ved Oslo Universitetssykehus og i Helse Bergen ved MBF viste henholdsvis en liten og en sterk økning, mens det ikke er kommet data fra Kriminalomsorgen på i urinprøver.

Tilgjengelighet

Tolletaten hadde få beslag av ecstasy/MDMA i perioden oktober 2022 – mars 2023 sammenlignet med forrige periode, og både antall beslag og beslaglagt viste en liten økning.

KRIPOS registrerte en økning i antall beslag og beslaglagt mengde, mens Kriminalomsorgen hadde få beslag på ecstasy/MDMA, men en betydelig nedgang i beslaglagt mengde.

Trendpanelet rapporterte om en økt tilgjengelighet, og igjen var dette fra gruppen «Uteliv», som rapporterte om en sterk økning.

Interesse

RUSinfo meldte om en økning i interesse for ecstasy/MDMA siste periode, tilsvarende var det i BA og BT, men her var det få treff. Treff på Google Trends var stabil.

Konsekvenser av ecstasy/MDMA-bruk

Det er først psykiske vansker som nevnes, men noen av informantene nevner også positive effekter som det å bli «skjerpet» og føle økt motivasjon og kjærlighet.

KONSEKVENSER AV RUSMIDDELBRUK

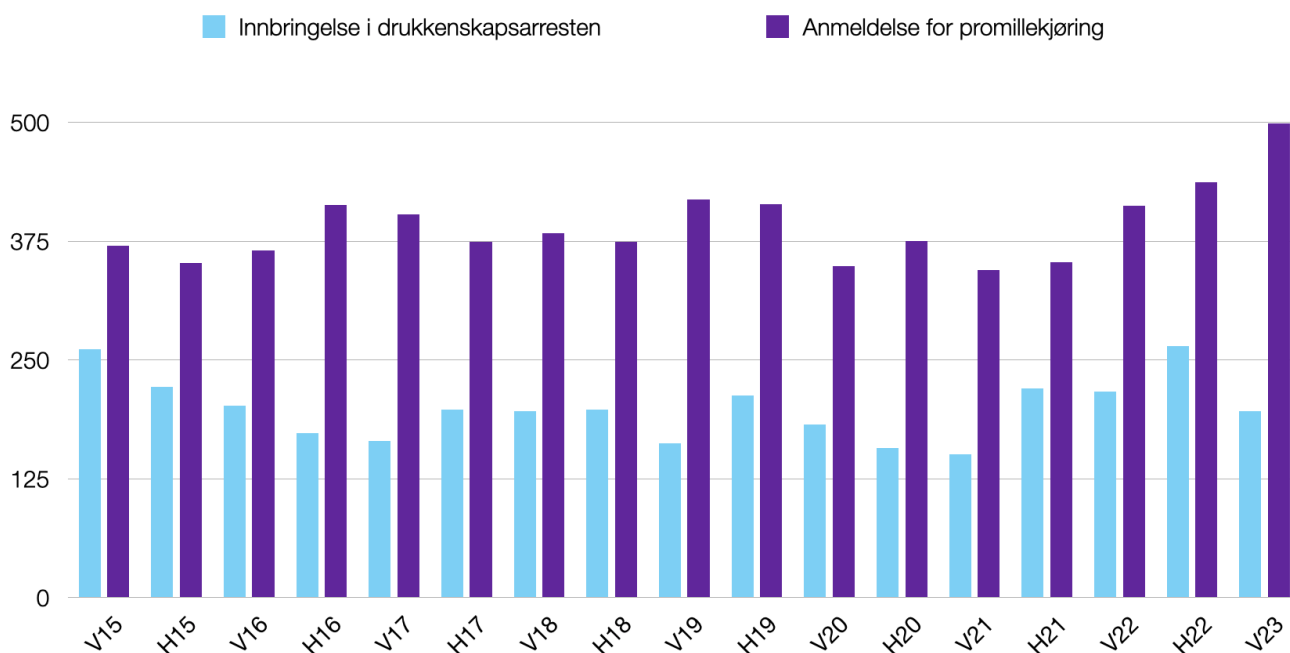
I Føre Var innhentes det en rekke data som er relatert til rusmiddelbruk, men som ikke sier noe spesifikt om de enkelte rusmidlene. Det er likevel en type data som kan belyse bruk og konsekvenser av rusmiddelbruk, og slik gi et fyldigere bilde av trender og utviklingstrekk ved rusmiddelsituasjonen.

Innbringelse i drukkenskapsarresten og anmeldelse for promillekjøring

I perioden oktober 2022 til mars 2023 har det vært en økning i saker der fører er anmeldt for promillekjøring, eller ruspåvirket kjøring. Tallet for det siste halve året – 499 personer – er det høyeste på mange år. I samme tidsperiode har innbringelser i drukkenskapsarresten vært tilnærmet stabile, men med noen variasjoner fra halvår til halvår. Vest Politidistrikt opplyser at økningen i antallet anmeldelser for ruspåvirket kjøring kan bunne i en økt kontrollaktivitet fra Utrykningspolitiets side, og at det ser ut til å være en økning i antallet saker der fører har brukt illegale rusmidler.

I og med at vi heller ikke denne perioden har tall for innleggelse ved Akuttposten ved Legevakten som har vært et alternativ til drukkenskapsarresten er det usikkert om det har vært en økning i innbringelser for ruspåvirkning.

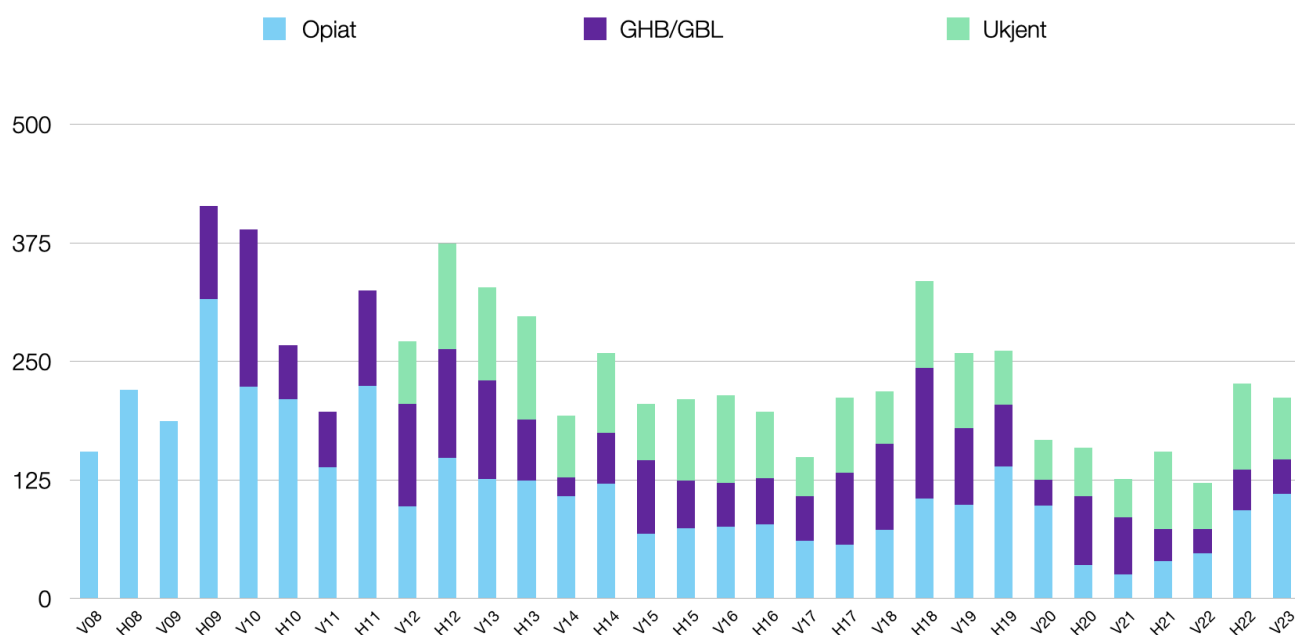
FIGUR 3 - INNBRINGELSE: DRUKKENSAPSARRESTEN / ANMELDELSE: PROMILLEKJØRING - 2015 - 2023

Overdoseutrykninger og overdosedødsfall

I perioden oktober 2022 – mars 2023 registrerte Akuttmedisinsk seksjon (AMK), Helse Bergen, samlet 212 overdoseutrykninger, hvorav utrykninger grunnet inntak av opiat er den største med 110 utrykninger, mens det var henholdsvis 37 grunnet GHB/GBL og 65 utrykninger der inntatt stoff var ukjent. Antallet utrykninger denne perioden er noe lavere enn det var i forrige periode, men likevel høyere enn det var under pandemien. Det er først og fremst utrykninger grunnet opiat som har økt, noe som samsvarer med at tendensen for heroin også økte siste periode.

FIGUR 4 - ANTALL OVERDOSEUTRYKNINGER I BERGEN - 2008 - 2023

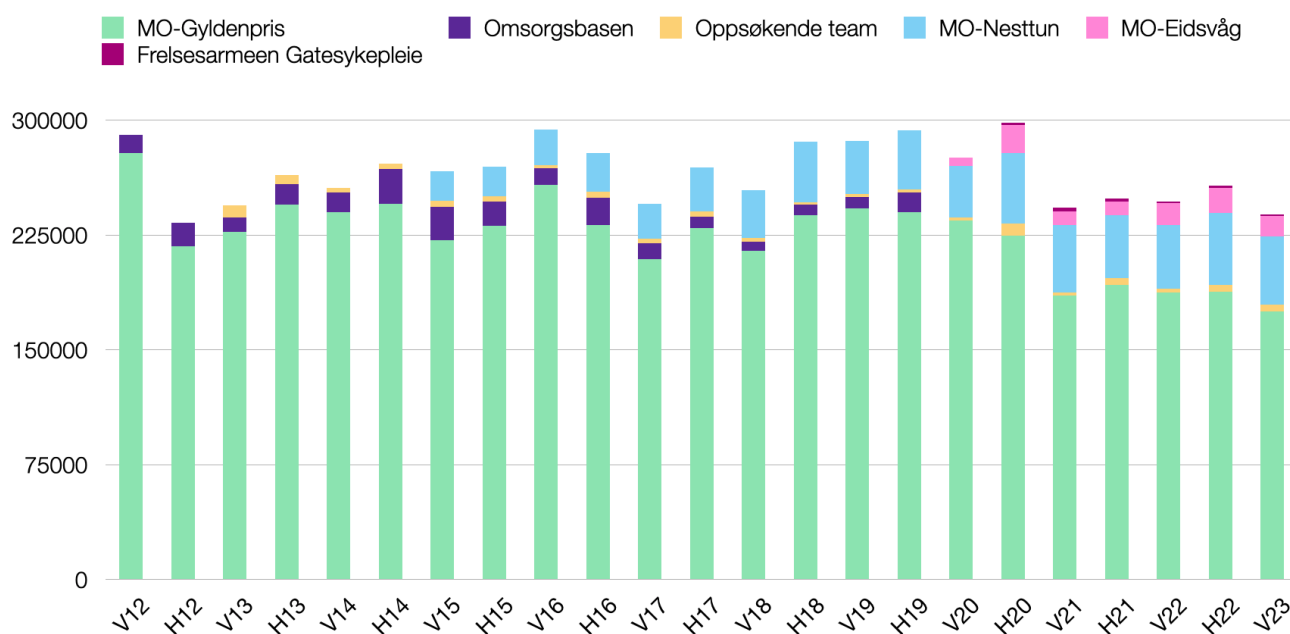
Utdeling av brukerutstyr

Heroin, amfetamin, anabole virkestoffer/dopingpreparater og et utvalg medikamenter blir ofte injisert. For å redusere blodbåren smitte, deles det ut injeksjonsutstyr til aktuelle brukergrupper. Heroin kan røykes, og det er en inntaksmåte som både reduserer overdosefare og smitterisiko. Røykefolie er utstyr som brukes ved å røyke bl.a. heroin. Mengden injeksjonsutstyr og folie som brukes, kan være indikatorer på rusmiddelbruk i Bergen. Med bakgrunn i dette, innhentes data fra instanser som deler ut sprøyter, kanyler (spisser) og folie.

Det totale antallet utdelte kanyler i Bergen siste halvår gikk noe ned, og var på 238.633 stk. mot noe over 257.000 halvåret før.

I perioden oktober 2022 – mars 2023 delte MO-senteret på Gyldenpris ut i underkant av 175.000 pakker med kanyler, dette er rundt 13.000 færre pakker enn halvåret før. MO-senteret på Nesttun delte ut i overkant av 44.000 kanyler, noe som var en reduksjon på omtrent 3.000 sammenlignet med halvåret før. MO Eidsvåg delte ut nær 14.000 mot 16.500 halvåret før. Kirkens Bymisjon ved oppsøkende team økte antallet kanyler de delte ut sammenlignet med perioden før med rundt 300 stk., totalt delte de ut 4.660 stk. Tall fra Gatesykepleien v/ Frelsesarmeen viser at de delte ut i overkant av 1.000 kanyler, noe som også er en reduksjon sammenlignet med sist periode.

FIGUR 5 - ANTALL UTDDELTE KANYLER I BERGEN - 2012 - 2023

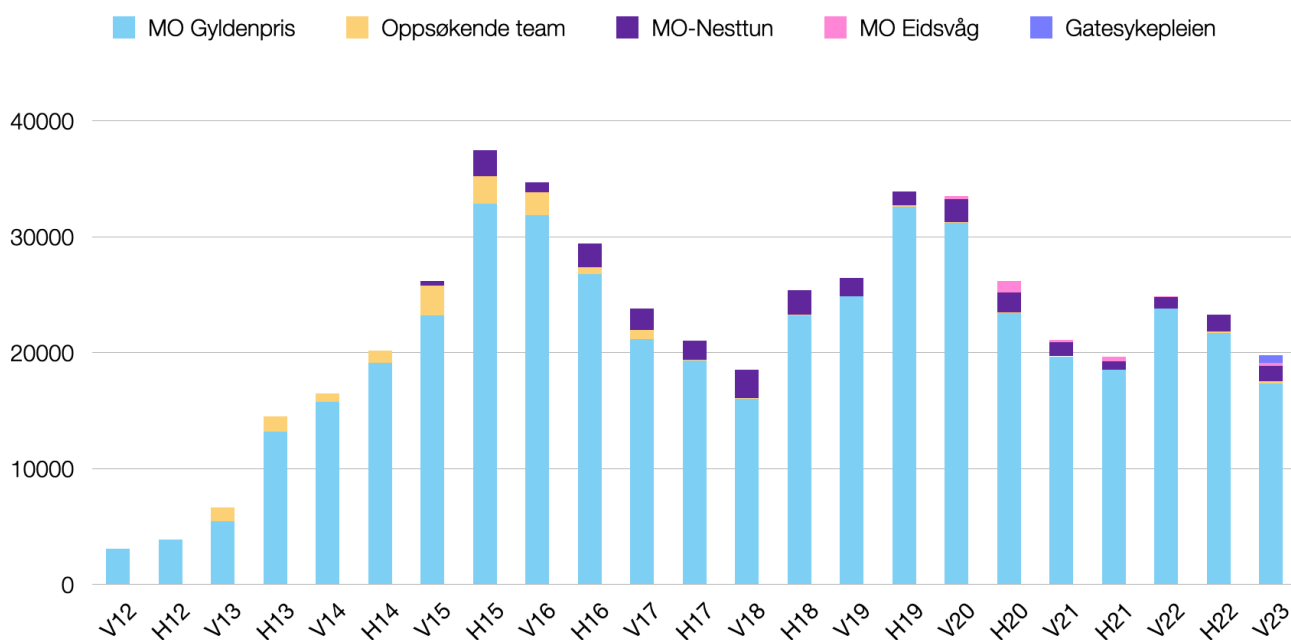

MO-sentrene ved Gyldenpris, Nesttun og Eidsvåg samt Oppsøkende team ved Kirkens Bymisjon har i flere år delt ut røykefolie til bruk for å inhalere/røyke heroin. Dette er en del av den nasjonale overdosestrategien til Helsedirektoratet. Nytt i denne perioden er at også Gatesykepleien deler ut folie.

Totalt ble det utdelt nær 20.000 stk. røykefolie i perioden oktober 2022 – mars 2023, det er en reduksjon på rundt 3.000 stk. Det er først og fremst MO-Gyldenpris og så MO Nesttun som kan sies å ha noe volum på utdeling av røykefolier; henholdsvis 17.300 og 1.300.

FIGUR 6 - ANTALL UTDELT RØYKEFOLIE I BERGEN - 2012 - 2023

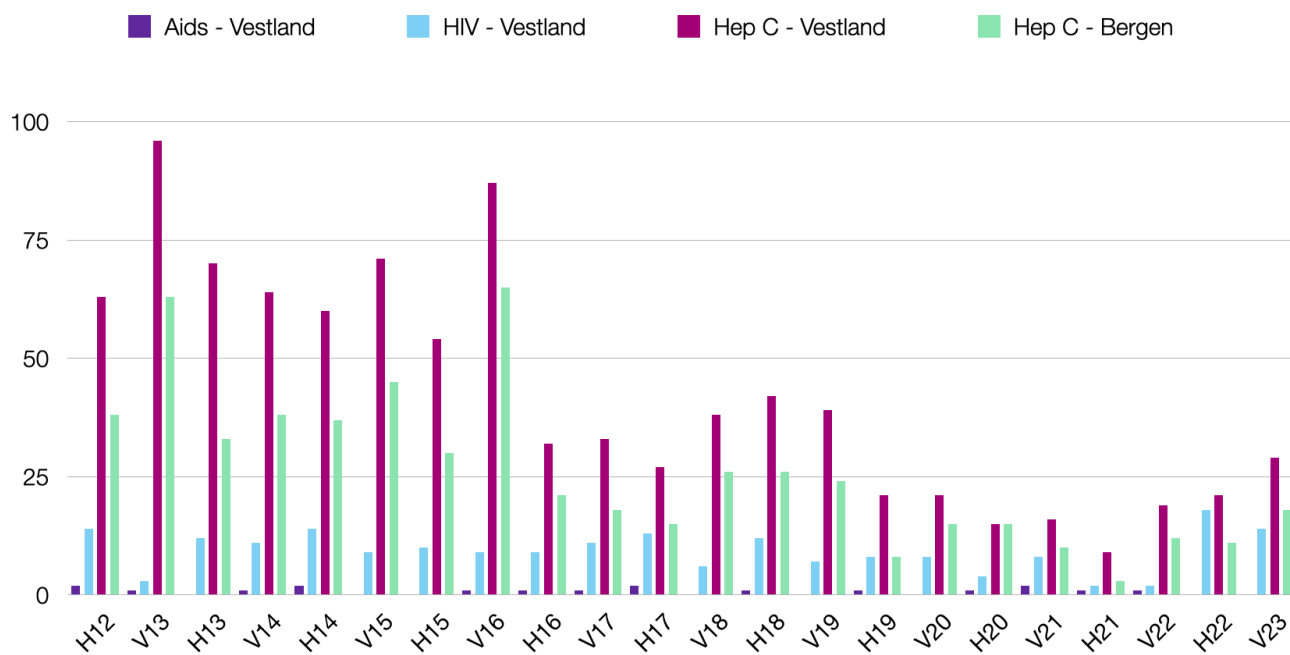

Smittsomme sykdommer

Tallene på smittsomme sykdommer som bl.a. kan relateres til injisering av rusmidler har holdt seg relativt stabilt lavt de senere årene, og denne trenden ser ut til å fortsette, selv om det er noen halvårlige variasjoner. Unntaket er hepatitt C-smitten, som er tilbake på samme nivå som forut for pandemien.

Ifølge Folkehelseinstituttets registreringer (MSIS) ble 14 personer diagnostisert med hiv-infeksjon i Vestland i perioden oktober 2022 – mars 2023, det er omtrent tilsvarende som det var sist halvår. Også aids-tallene er stabilt lave. Antallet personer som fikk diagnostisert hepatitt C i Vestland var 29 mot 21 halvåret før. De fleste av de smittede var hjemmehørende i Bergen; 18.

FIGUR 7 - AIDS, HIV, HEPATITT C - antall diagnostiserte i Vestland 2012 - 2023²

2 Figuren er korrigeret for at Hordaland fra 2020 inngikk i Vestland fylke.

REFERANSER OG BAKGRUNNSMATERIALE

Berg, E.K.U, og Vardheim, I. (2022). *Kompetanse, samarbeid og samhandling i norske kommuner. En undersøkelse fra 73 norske BTI-kommuner.* [kompetanse-samarbeid-og-samhandling-i-norske-kommuner.pdf \(forebygging.no\)](#)

Bramness, J. G., Vevelstad, M., Sandøy, T. A. og Bilgrei, O. R. (2023). *Lystgass: bruk, helseskader og regulering.* Folkehelseinstituttet (FHI) [oppdraglystgass.pdf \(fhi.no\)](#)

Clausen, T. (2023, 26. mai). *Øker bruken av kokain i Norge?* Medisinbloggen UIO <https://www.med.uio.no/om/aktuelt/blogg/2023/oker-bruken-av-kokain-i-norge.html>

Edland-Gryt, M. (2021). Cocaine rituals in club culture: Intensifying and controlling alcohol intoxication. *Journal of Drug Issues*, 51(2), 391-408.

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) (2018). *Recent changes in Europe's cocaine market. Results from an EMCDDA trendspotter study.* Publications Office of the European Union. [Recent changes in Europe's cocaine market: results from an EMCDDA trendspotter study | www.emcdda.europa.eu](#)

- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) (2020). *EMCDDA trendspotter briefing, impact of COVID-19 on patterns of drug use and drug-related harms in Europe*. Publications Office of the European Union. https://www.emcdda.europa.eu/publications/ad-hoc-publication/impact-covid-19-patterns-drug-use-and-harms_en
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) (2021). *An analysis of drugs in used syringes from sentinel European cities. Results from the ESCAPE project, 2018 and 2019*. [An analysis of drugs in used syringes from sentinel European cities: results from the ESCAPE project, 2018 and 2019 | www.emcdda.europa.eu](https://www.emcdda.europa.eu/publications/escape-project-2018-2019)
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) (2022). *European Drug Report 2022: Trends and Developments*. Publications Office of the European Union. https://www.emcdda.europa.eu/publications/edr/trends-developments/2022_en
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA)/Europol (2022) *EU Drug Market: Cocaine*. Publications Office of the European Union. https://www.emcdda.europa.eu/publications/eu-drug-markets/cocaine_en
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) (2022). *Recreational use of nitrous oxide: a growing concern for Europe*. Publications Office of the European Union. [Recreational use of nitrous oxide – a growing concern for Europe | www.emcdda.europa.eu](https://www.emcdda.europa.eu/publications/recreational-use-nitrous-oxide)
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA) (2023). Hentet fra 4. juni. *Waste water analysis and drugs – a European multi-city study*. [Wastewater analysis and drugs – a European multi-city study | www.emcdda.europa.eu](https://www.emcdda.europa.eu/publications/waste-water-analysis-and-drugs)
- Folkehelseinstituttet (FHI) (2023). *Narkotikabruk i Norge*. [Narkotikabruk i Norge - FHI](https://www.fhi.no/publ/2023/narkotikabruk-i-norge)
- Krabseth, H., Tuv, S.S., Strand, M.C., Karinen, R.A., Wiik, E., Vevelstad, M.S., Westin, A.A., Øiestad E. L. og Vindenes, V. (2016). *Nye psykoaktive stoffer*. Tidsskrift for den norske legeforening, 136: 714-7. <https://tidsskriftet.no/2016/05/klinisk-oversikt/nye-psykoaktive-stoffer>
- Mounteney, J. (2009). *Methods for providing an earlier warning of emerging drug trends*. [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Bergen]. <https://core.ac.uk/download/pdf/30926319.pdf>
- Oslo kommune (2023). *RUSinfo*. Hentet fra 3. juni [Forside - RUSinfo](https://www.oslo.kommune.no/rusinfo)
- Oslo Universitetssykehus (2023) *Fakta om rusmidler*. Hentet fra 3. juni <https://oslo-universitetssykehus.no/fag-og-forskning/nasjonale-og-regionale-tjenester/tsb/fakta-om-rusmidler>

Pedersen, W. (2023, 26. april). *Hvem kommer til å bruke kokain i russetiden? Her er tre kjennetegn.* Aftenposten [Hvem kommer til å bruke kokain i russetiden? Her er tre kjennetegn. \(aftenposten.no\)](https://www.aftenposten.no)

Tryggere Ruspolitikk (2023). Rusopplysningen. Hentet fra 3. juni
[Rusopplysningen – Kunnskap kan redde liv](https://www.rusopplysningen.no)

United Nations Office on Drug and Crime (UNODC) (2023). *Global report on Cocaine 2023 – Local dynamics, global challenges.* United Nations publications. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/cocaine/Global_cocaine_report_2023.pdf

KORUS

Bergen

Heftets tittel:
Føre Var – 01/23

Forfattere: Else Kristin Utne Berg, Thomas Haug og Birthe Møgster

ISSN 1891-3334
© KORUS Bergen

KORUS Bergen
Kanalveien 5
5056 Bergen

Telefon: 55 97 01 00
Område: Vestland
Hjemmeside: <https://korus.no/bergen>
Facebook: www.facebook.com/KorusBergen

Helsedirektoratet finansierer kompetansesenterets virksomhet.

Foto: UXBAL

Layout: Oscar Owen Holcroft